

AZ ÖNAZONOSSÁG-TUDAT ÉBRENTARTÓJA

■ A Székelyföld Alapítvány által Csíkszeredában kiadott – XXIV. évfolyamát jegyző – *Moldvai Magyarság* alcíme szerint *Gazeta Ceangăilor Maghiari din Moldova*. Vagyis: nemcsak magyarul ad hírt a moldvai magyarok életéről, hanem azokhoz is fordul, akik csángó-magyar identitásukat számon tartják ugyan, de románul olvasnak. Ebben a lapszámban a *Tanulmány/Studiu* rovat szól hozzájuk. Iancu Laura *Moldva a XIX. században* című írása folytatásokban jelenik meg románul: *Moldova în secolul al XIX-lea* (fordította Bartha György). Megtudjuk, hogy Havasalföld és Moldva 1859-es egyesülése után az oktatás nyelve a román lett, mert az újonnan megalakult román állam megkísérelte beolvasztani a nem román etnikumú népességet. Ezzel egy időben Magyarországon megalakult a Szent László Társulat, amely megpróbálta elősegíteni – nem sok sikerrel – a moldvai magyarok anyanyelvi oktatását. Annak ellenére, hogy a 19. század végére Moldvában 65 000 katolikus élt, mindössze 26 plébánia létezett, amelyekben 23 pap szolgált, többnyire idősek. Az olasz misszionáriusok moldvai gyerekeket küldtek római noviciátusba tanulni. Ez a próbálkozás sem volt szerencsés, mivel többnyire olyan gyerekek vállalkoztak a külföldi tanulmányútra, akik nem annyira elhivatottságot éreztek, mint inkább anyagi hasznot reméltek.

A lapszám Weöres Sándor *Újvíz* köszöntőjével indít. A *Hírek*ből megtudjuk, hogy a budapesti Művészetek Palotájában immár tizenegyedik alkalommal átadott Prima Primissima-díjak egyikét – a népművészet és közművelődés kategóriában – Petrás Mária moldvai csángó származású népdalénekes vehette át, aki kezdetben grafikusnak képelte magát, ma pedig az éneklés mellett figurális kerámiával és üvegplasztikával is foglalkozik. Beszámolót olvashatunk arról is, hogy a Magyar Országgyűlés Hivatala és a Magyar Vöröskereszt budapesti szervezete hogyan ajándékozta meg a Moldvai Csángó Magyar Oktatási Programban tanuló gyermekeket; az ajándékokat hivatalosan a pusztinai gyermekek és tanítóik vehették át.

A laptest törzsanyagából kiemelkedik a *Siculicidium* rovat. A madéfalvi veszedelem 250. évfordulója alkalmából Halász Péter („Édes hazám, mit vétettem?”) áttekinti azokat az eseményeket, amelyek meghatározó-

ak a csángó-magyarok életében. Ilyen volt a madéfalvi veszedelem, a Siculicidium, azaz a székelyek lemészárlása. A szerző rávilágít arra, hogy volt pozitívuma is a tragikus történelmi eseménynek: enélkül „ma aligha lenne Moldvában magyar ember, de talán még katolikus sem”. Az 1696. évi adatok ugyanis azt mutatják, hogy a moldvai magyarságnak kevés esélye volt a megmaradásra: „Ily módon a 250. esztendeje bekövetkezett madéfalvi veszedelem nemcsak a székelység kollektív tragédiája, hanem a későbbi bukovinai székelység, valamint a magyarság néhány újabb népcsoportjának kezdete is.” A *Vélemény* rovatban *Hogyan tovább, csángó-magyar önazonosság?* címmel Gyöngyössy Lajos és Lakatos Demeter szól hozzá a 2013-ban a Vác melletti Verőcén a *Csángó önazonosság* című konferencia előadásaihoz, illetve a lap hasábjain erről zajlott disputához. Jelesül Berszán Lajos paptanárnak, a gyimesfelsőlaki Árpád-házi Szent Erzsébet alapítójának és nyugalmazott igazgatójának előadását idézik, amely arról szólt, milyen szerepe van az iskolának és a papnak, vallási nevelésnek, templomnak abban, hogy a moldvai csángó gyermekek megőrhessék nyelvüket. A tanulás, tanítás a témája Borbáth Erzsébet beszámolójának is: *A Domokos Pál Péter Alapítvány hozzájárulása a moldvai csángómagyar értelmiség ki-neveléséhez a 2012–2013-as tanévben*.

A *Hagyományaink* rovatban Halász Péter *Hiedelmek a moldvai csángóknál* című írását olvashatjuk (az előző lapszámban megjelent rész folytatása). A szerző olyan hiedelmekről ír, amelyeket csángó-magyar barátaitól, ismerőseitől gyűjtött. Érdekességeket tudhatunk meg: mit gondolnak a moldvai csángók a tisztítóhelyről, a pokorról, a szivárványról, természetfölötti lényekről, de olvashatunk az áldott állapothoz kapcsolódó hiedelmekről is. (Egy kis szemelvény a pokorról: „Mehalt egy ember, s elment oda, hol Szent Péter törvényezi a lelkeket. S ez a pártban volt kommunyiszt, s csinált gyülekezéseket. S ott volt egy nagy hordó pakurával...”)

A *Huszita Biblia, János evangélista könyvéről* címen részlet olvasható az első magyar bibliafordításból (*Régi Magyar Nyelvelmékek*). Borbáth Erzsébet *Népi gyermekjáték-vetélkedő*-beszámolója a Szeret–Klészze

Alapítvány népi hagyományokat visszatartó programjáról szól. A *Csángó Cimborá* rovatban *Az én családom* címmel általános iskolás gyerekek mutatják be röviden a családjukat, meg lehet csodálni a csángó nyelvjárás ízeit: „Csíkfaluba ülök a nagyszüleimvel, mert édesanyám nem él, édesapám Itáliában dolgozik... Sokszor sérik e szívem, mikor kell beszélni e családról...” (Duma Andrea, V. osztály).

A folyóirat záró írása ismét irodalmi ízeletet nyújt, ezúttal a csángó-magyar születésű, Magyarországon élő alkotó, Iancu Laura *Szeretföld* című regényéből: *A menetben az asszonyok és a gyermekek.* (Moldvai Magyarország – *Gazeta Ceangăilor Maghiari din Moldova*. 2014.1.)

Gál Katalin

